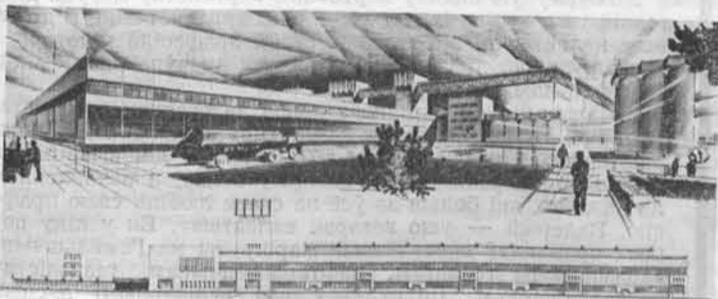
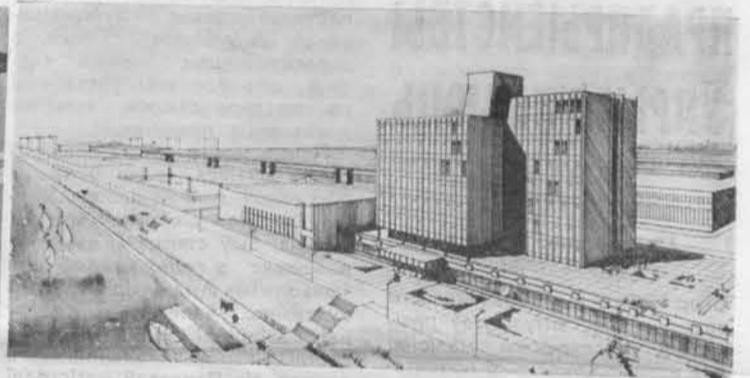
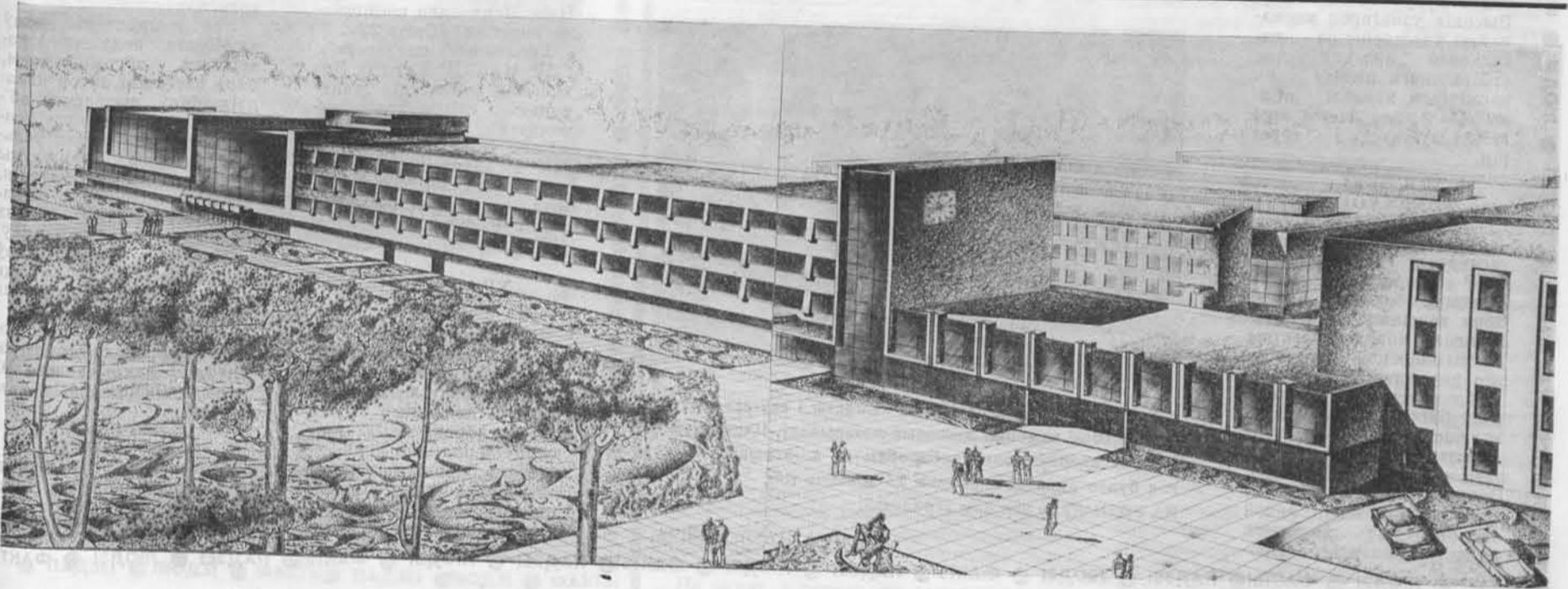

Голас Радзімы

№ 40 (1455)
7 кастрычніка 1976 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 2 кап.
Год выдання 21-ы

Прадпрыемствы ўпрыгожваюць гарады

* ЗАВОД І АСЯРОДДЗЕ: ВОРАГІ ЦІ САЮЗНІКІ? * САБОРЫ ХХ СТАГОДДЗЯ * ДРУГОЕ НАРАДЖЭННЕ «ПРАВІНЦЫЙ» * АРХІТЭКТАР У ШТАТНЫМ РАСКЛАДЗЕ * ПРЫГОЖАЕ ВЫХОУВАЕ * У НАПАМІН АБ НАШЫМ ПРАГРЭСЕ *

Здаецца, яшчэ зусім нядаўна архітэктары і праекціроўшчыкі ніяк не маглі прыйсці да згоды: трэба ці не будаваць прамысловыя прадпрыемствы ў межах гарадоў? У практыцы існавалі дзве крайнасці. Прыхільнікі «індустрыялізацыі» не надавалі пытанням рацыянальнага размяшчэння заводаў ніякай увагі. На генеральных планах месцы размяшчэння прадпрыемстваў нярэдка абазначаліся проста чорнымі плямамі, а іх праекты не прадугледжвалі такіх «дробязей», як эстэтычны бок справы.

Іншыя лічылі, што для горада найбольш карыснай будзе поўная забарона ў ім прамыс-

ловага будаўніцтва...

Перамог жа, як часта бывае ў жыцці, кампрамісны пункт гледжання. Само бурнае развіццё гарадоў і ранейшыя памылкі ў праектаванні, з якімі мы, на жаль, і дагэтуль сустракаемся, трапляючы месцамі ў кварталы аднастайна шэрых каробак заводскіх карпусоў, даказалі бяспрэчную цяпер ісціну. Гарманічны, зручны для жыцця гарадскі арганізм не можа існаваць без прамысловасці, як жывая істота нежыццяздольная без мускульнай сістэмы.

Сучаснае тлумачэнне ролі прамысловых прадпрыемстваў у горадабудаўніцтве такое. Гэ-

та не проста памяшканні для захавання станкоў ці неабходныя месцы прыкладання працы чалавека. Сутнасць і задача прамысловай архітэктуры заключаецца ў тым, каб, з аднаго боку, стварыць максімальна зручныя, спрыяльныя ўмовы для вытворчай дзейнасці рабочага і тэхналагічных працэсаў, а, з другога, — скласці такі высокамастацкі архітэктурны ансамбль, які б упісваўся ў акружаючае урбаністычнае асяроддзе і нават паляпшаў яго.

Вядомы французскі крытык і тэарэтык архітэктуры Мішэль Рагон у адной са сваіх кніг, прысвечанай архітэктуры будучага, назваў прамысловыя прадпрыемствы «саборамі ХХ стагоддзя». Гэтым падкрэслівалася вялікая сацыяльная роля прамысловай архітэктуры.

Яе сродкамі ў нас на вытворчасці сёння паўсюдна ствараецца матэрыяльна і эстэтычна арганізаванае асяроддзе, неабходнае не толькі для тэхналагічнага працэсу, але ў першую чаргу для чалавека, які кіруе тэхнікай. На заводах, што праектуюцца сёння, будуць працаваць людзі з новымі, камуністычнымі адносінамі да працы, і вытворчае асяроддзе павінна ствараць для іх выдатны настрой, уносіць у працу эмацыянальны, творчы запал, усім сваім выглядам усаўляць справу рук чалавека.

Аб высакародней місіі прамысловых збудаванняў марылі многія славутыя дойліды сучаснасці. Сярод іх амерыканец Фрэнк Лойд Райт, француз Ле Карбюзье, бразілец Оскар Ні-

[Заканчэнне на 2-й стар.]

Праекты гэтых прадпрыемстваў распрацаваны архітэктарамі інстытута «Белпрампраект». Выразнасць і пластычнасць форм, высокі камфорт для працуючых, удалае спалучэнне з суседнімі пабудовамі, надзейная санітарная ахова — такія рысы беларускіх прадпрыемстваў ужо сённяшняга дня.

На першых трох здымках — заводы, якія будуць пабудаваны ў Маладзечна, Барысаве і Гродна. На чацвёртым здымку — мінскі камбінат аб'ёмнага домабудавання, узвядзенне якога заканчваецца, на пятым — адміністрацыйны корпус Мінскага завода халадзільнікаў.

ЗАЛАТЫЯ ЗОРКІ КАСМАНАЎТАМ

Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР аўблікаваў Указы аб узнагароджанні Героя Савецкага Саюза лётчыка - касманаўта СССР В. Быкоўскага ордэнам Леніна і другім медалём «Залатая Зорка», а таксама аб прысваенні звання Героя Савецкага Саюза лётчыку-касманаўту У. Аксёнаву. Высокіх узнагарод касманаўты ўдасноены за паспяховае ажыццяўленне арбітальнага палёту на касмічным караблі «Саюз-22» і праяўленыя пры гэтым мужнасць і героізм.

ПОСПЕХІ ХЛЕБАРобаў БЕЛАРУСІ

Працаўнікі сельскай гаспадаркі Беларускай ССР вырастлі высокі ўраджай збожжа і паспяхова выканалі сацыялістычны абавязальствы па вытворчасці і продажу яго дзяржаве.

Ад калгасаў і саўгасаў рэспублікі ў засеці Радзімы паступіла 1 мільён 287 тысяч тон збожжа (без грэчкі і бабовых). Значна перавыкананы план закупаў жыта, адной з асноўных харчовых культур Беларусі. Про-

даж збожжа дзяржаве працягваецца.

Калгасы і саўгасы рэспублікі расшырылі пасяўныя плошчы азімых культур, своечасова і якасна правялі іх сяўбу, завяршылі ўборку і расціл ільну, актыўна працуюць па назапашванню кармоў. Калгасы і саўгасы поўнасьцю забяспечаны насеннем яравых збожжавых культур.

Каштоўнае ўгнаенне пастаўляе калгасам і саўгасам рэспублікі Віцебскі камбінат вапнавых матэрыялаў. Цяпер кожны суткі іх адпраўляюць хлебаробам па 4—5 эшалонаў, а за год будзе вырабавана каля 3,5 мільёна тон.

НА ЗДЫМКУ: у кар'еры «Гралёва».

Шырока вядуцца работы па ўборцы, нарыхтоўцы і адгрузцы бульбы гарадам. Усяго будзе прададзена дзяржаве 2 мільёны 80 тысяч тон клубняў.

ВЫСТАЎКА ОПТЫКІ ГДР

У выставачнай зале Гандлёва-прамысловай палаты БССР у Мінску 28 верасня адкрылася выстаўка прэцызійных

аптычных прыбораў народнага прадпрыемства «Карл Цэйс Іена» і іншых заводаў ГДР. Вялікую экспазіцыю, якая паказвае дасягненні нямецкіх сяброў у гэтай галіне тэхнікі, адкрывае фатаграфія шматзональнай фотаапаратуры, распрацаванай сумесна спецыялістамі Інстытута касмічных даследаванняў Акадэміі навук СССР і народнага прадпрыемства «Карл Цэйс Іена» для касмічнага карабля «Саюз-22».

Гандлёвы прадстаўнік ГДР у СССР Курт Энкельман і намеснік генеральнага дырэктара народнага прадпрыемства «Карл Цэйс Іена» Клаус Мютцэ адзначылі паспяхова растуць эканамічныя, навуковыя і гандлёвыя сувязі паміж ГДР і СССР.

УРАДЖАЙНЫ ТРЫЦКАЛЕ

Завяршана ўборка новай у Салігорскім раёне збожжавай культуры — трыцкале: гібрыду жыта і пшаніцы. З кожнага з 75 гектараў сабрана па 35 цэнтнераў зерня — на піль — дзесяць больш, чым жыта.

Земляробы на практыцы пераканаліся ў выгаднасці трыцкале. Увосень

Фота А. ЦАРЛЮКЕВІЧА.

ім зоймуць ужо каля 800 гектараў.

НОВЫ ПАЛАЦ ПРАЦЫ

Пачаліся заняткі ў міжшкольным вучэбна-вытворчым камбінаце Цэнтральнага раёна Мінска. Упершыню ў практыцы вытворчага навучання школьнікаў нашай рэспублікі ў гэтым Палацы працы пачынаецца падрыхтоўка тэлеграфістаў і дыспетчараў гарадскога электратранспарту.

Усе трынаццаць цэхаў камбіната аснашчаны найвышым абсталяваннем, якое паставілі завод халадзільнікаў, вытворчае аб'яднанне «Гарызонт», завод «Эталон», Цэнтральны тэлеграф, Дзяржаўны ўніверсальны магазін, «Белпрампракт», «Белгіправодгас», рад іншых прадпрыемстваў і ўстаноў.

Навучаць школьнікаў выбранай справе будучыя умельцы, спрактыкаваныя людзі.

У новым навучальным годзе ў гарадах і вёсках рэспублікі адкрываюцца 92 новыя міжшкольныя камбінаты.

ПЕРШЫ ВЫШЫННЫ

Першы 20-павярховы жылы дом з лёгкага бетону вырас у мікрараёне «Уход-1» беларускай ста-

ПРАДПРЫЕМСТВЫ ўПРЫГОЖВАЮЦЬ ГАРАДЫ

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

меер. Сёння, перачытваючы працы гэтых энтузіястаў прыгожага, разглядаючы малюнкi з іх неажыццёвымі праектамі, яшчэ раз прыходзіш да думкі, што многія мары вядомых майстроў змаглі стаць явай толькі ў нашым, сацыялістычным грамадстве. Прыватная ўласнасць на сродкі вытворчасці звычайна становіцца непераадольнай перашкодай на шляху нават самых гуманных ідэй. І тады заводскія агламерцы ператвараюцца не ў жыццесцвярджальныя «саборы» працы, а ў крыважэрныя пачвары, што здольны знішчыць навокал усё жывое. Апошні прыклад таму — абляцеўшая ўвесь свет вестка аб трагедыі італьянскага мястэчка Сявеза. Уладавы фабрыкі «Ікмеза» менш за ўсё клапаціліся аб эстэтыцы, умовах працы і нават аб бяспецы вытворчасці. У выніку — атручаныя глеба, паветра, жывёла, марудная смерць пагражае сотням людзей.

Умовы сацыялістычнага ладу, дзе заводы і фабрыкі належача грамадству, выключаюць магчымасць такой катастрофы. Горад і завод тут перастаюць быць спрадвечнымі ворагамі і ператвараюцца ў саюзнікаў, што дапамагаюць адзін аднаму расці і рухацца наперад.

Некалькі год назад у Карлавых Варах (Чэхаславакія) адбыўся другі сімпозіум Міжнароднага савета па навуковых даследаваннях і абмену вопытам у галіне прамысловага будаўніцтва. Падводзячы вынік работы сімпозіума, адзін з яго арганізатараў, дырэктар навукова-даследчага інстытута наземнага будаўніцтва ў Празе Ф. Главач падкрэсліў, што для прысутных на форуме архітэктараў асабліва цікавым быў вопыт комплекснага праектавання прамысловых прадпрыемстваў, набыты ў Беларусі. Гэта было першае міжнароднае прызнанне поспехаў беларускіх архітэктараў у адной з самых складаных галін дойлідства.

Для нашай рэспублікі праблема рацыянальнага размяшчэння прамысловых забудов асабліва важная, бо тэмпы тэхнічнага прагрэсу краю вышэйшыя, чым у сярэднім па краіне. Толькі за

мінулыя пяцігодку ў Беларусі пабудавана звыш 90 буйных заводаў і камбінатаў. Сёння з задавальненнем можна сказаць, што ўсе яны ўзведзены па высокамастацкіх, тэхнічна дасканалых праектах.

Першы вопыт такога праектавання з'явіўся яшчэ ў канцы 50-х гадоў, калі на плошчы Якуба Коласа, у самым цэнтры Мінска, быў створаны выдатны комплекс з паліграфікаміната і завода імя Арджанікідзе. Крыху пазней, далей па цэнтральнай магістралі сталіцы паўсталі светлыя карпусы гадзіннікавага завода. На Паркавай магістралі пабудавалі комплекс завода халадзільнікаў, які таксама стаў упрыгожаннем цэлага раёна горада.

З таго часу ў прамысловым будаўніцтве адбыліся глыбокія якасныя змены. Беларуская ССР з'яўляецца ў краіне піянерам у праектаванні і пабудове так званых прамысловых вузлоў, калі ў адным месцы (а нярэдка і пад адным дахам), па адзінаму плану і ў адзіным архітэктурным ключы ўзводзіцца адразу некалькі заводаў. Зараз у рэспубліцы пабудавана ці будуюцца звыш 30 такіх вузлоў — у Брэсце, Віцебску, Магілёве, Баранавічах, Бабруйску, Пінску, Жодзіна, Маладзечна, Полацку і іншых гарадах.

Пераход ад будаўніцтва асобных прадпрыемстваў да стварэння комплексаў выклікае перш за ўсё шэраг сацыяльных праблем. Перад народнай гаспадаркай краіны стаіць задача выраўноўвання эканамічных патэнцыялаў усіх раёнаў рэспублікі. Будуючы ж асобныя прадпрыемствы, дробныя райцэнтры не ператворыш у развітыя гарады (прыкладна 40 працэнтаў гарадскога насельніцтва ў нас жыве ў 177 малых гарадах і пасёлках гарадскога тыпу).

Узвядзенне буйных прамысловых вузлоў дае нібыта другое нараджэнне былым правінцыяльным гарадкам. Яно вядзе да лепшай занятасці насельніцтва, павышае працоўныя даходы жыхароў, эканоміць капіталы ўкладанні, дае моцны штуршок да развіцця камунальнай гаспадаркі населеных месц, паскаржа жыллёвае будаўніцтва.

Прыкладаў можна прывесці дзесяткі. Асіповічы, дзякуючы толькі першай чарзе прамысловага вузла, змяніліся літаральна на вачах. З'явіліся цэлыя вуліцы добраўпарадкаваных сучасных дамоў, праектуюцца аб'екты культурна-бытавога прызначэння, асфальтуюцца вуліцы, развіваецца грамадскі транспарт. У Брэсце, дзякуючы ўсходняму прамы-

словаму вузлу, вялікі раён горада атрымаў цэнтралізаванае вода- і цеплазабеспячэнне, каналізацыю. У Віцебску, пасля ўводу ў дзеянне ўсходняга прамвузла, зніклі дзесяткі дробных кацельняў. Наваполацк, Бабруйск, Гродна і іншыя гарады атрымалі сучасны грамадскі транспарт.

Разам з тым сучаснае прамысловае будаўніцтва садзейнічае ўдасканаленню планіроўчай структуры гарадоў, надае гарадскому ансамблю своеасаблівы каларыт. Ужо ніхто з горадабудаўнікоў не сумняваецца: яснасць і выразнасць форм, лаканізм канструкцый, унушальны абсалютны памежы будынкаў, наяўнасць адкрытага тэхналагічнага абсталявання і іншыя асаблівасці прамысловых забудов валодаюць вялікай сілай эмацыянальнага ўздзеяння. Таму індустрыяльныя будынкi ў нас нярэдка вызначаюць гарадскі архітэктурны ансамбль. Нездарма ж цяпер пасада архітэктара прадугледжана ў штатным раскладзе многіх буйных прадпрыемстваў.

У інстытуце «Белпрампракт», які з'яўляецца буйнейшым у рэспубліцы цэнтрам па праектаванні прамысловых прадпрыемстваў, працуе цэлая плеяда выдатных дойлідаў. Тут складаюцца праекты новых прамысловых вузлоў і аб'ектаў. Вызначаны яшчэ 50 малых і сярэдніх гарадоў Беларусі, якія ў бліжэйшы час атрымаюць бурнае развіццё.

Калі знаёмішся з праектамі заводаў будучыні, канчаткова пераконваешся, што прамысловая архітэктура зусім не падчырыца ў сямі іншых галін дойлідства. Шкло і бетон, летнія сады адпачынку на дахах, кветкі ў інтэр'еры, выцягнутыя карпусы цэхаў і ўзнятыя да сонца гмахі «мазгавых цэнтраў»...

Архітэктары тут выкарыстоўваюць тыя ж сродкі аб'ёмна-пластычнай выразнасці, што і ў сферах грамадзянскага праектавання, шырока ўжываюць элементы дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва і «малыя формы», беражліва ставяцца да ландшафту. Праекты прадугледжваюць выдатныя ўмовы для працы і адпачынку, абясшходжванне ўздзеяння на асяроддзе, разнастайнае добраўпарадкаванне тэрыторыі.

Здаецца, што сама архітэктура пабудовы сцвярджае перспектывнасць новых прадпрыемстваў і той прадукцыі, што людзі будуць вырабляць на іх. Напэўна, для нашадкаў гэтыя карпусы будуць лепшымі помнікамі бурнага прагрэсу нашых дзён.

ВЕРТАЛЁТЧЫКІ

СССР займае першае месца ў свеце па выкарыстанню авіяцыі ў народнай гаспадарцы. З дапамогай самалётаў і верталётаў пракладваюцца газа- і нафтаправоды, узводзяцца плаціны гідрэлектрастанцыі, ахоўваецца ад пажараў больш як 700 мільёнаў гектараў лясоў, бясплатна аказваецца хуткая медыцынская дапамога, вядзецца лоўля рыбы.

Спытайце ў любога чалавека, які хоць крыху ведае авіяцыю, што ўяўляюць сабой сучасныя пасажырскія лайнеры, і вам раскажуць аб звышгукавых скарасцях, міжкантынентальных рэйсах, складанейшых навігацыйных сістэмах. І толькі напаследак усломняць аб верталёце.

Яму не прыдумалі пакуль яркіх эпітэтаў. Адно слова — працаўнік. Спраўды, хіба мы не прывыклі бачыць вінткрылыя машыны, якія нясуць розныя грузы, дастаўляюць медыкаменты, дапамагаюць сельскай гаспадарцы?..

Аб'ектыўную ацэнку вартасцям верталётаў могуць даць толькі тыя, хто на іх лятае, — самі верталётчыкі. З дружным калектывам захопленых сваёй прафесіяй пілотаў, з іх напружанай працай мне давялося нядаўна пазнаёміцца ў Гомельскім аэрапорце.

...Па дарозе ад пілотака пакоя да стаянак верталётаў Валерый Мемех, намеснік камандзіра авіяпадраздзялення, раскажаў аб незвычайным аб'ёме работ, які выконваюць гомельскія верталётчыкі. Гаварыў жыва, з захапленнем, як чалавек, які больш за ўсё на свеце любіць сваю прафесію. Валерый — ужо ветэран калектыву. Ён у ліку першых пракладаў верталётныя маршруты на Гомельшчыне, дапамагаючы геолагам, нафтазведчыкам, геадэзістам, разведвальнікам. Патруляваў над велізарнымі ляснымі прасторами, ахоўваючы іх ад пажараў.

Калег Валерыя, гэтых смелых хлопцаў у сіняй форме Аэрафлоту, па праву лічаць сваімі геолагі і нафтадабытчыкі, леснікі і ўрачы. Верталёты Мі-2 Гомельскага авіяпрадпрыемства дастаўляюць на буравыя абсталяванні, прадукты, вахтарыя брыгады.

Служба верталётчыка, бадай, адна з самых складаных «паветраных» прафесій. Яна патрабуе немалой мужнасці, вытрымкі, спакою і вынаходлівасці. Бо верталётчыкам часта даводзіцца бываць у незвычайных сітуацыях.

...Гэты тэлефонны званок нечакана адсунуў на другі план усе іншыя справы камандзіра Гомельскага авіяпрадпрыемства Анатоля Балбасава. З абласной аўтаінспекцыі паведамлілі аб аўтамабільным здарэнні на аўтастрадзе, якая вядзе да горада. Пацярпеўшы ў цяжкім стане. Патрэбна была неадкладная хірургічная дапамога, але дастаўляць чалавека ў машыне «хуткай дапамогі» рызыкавала. Прасілі дапамогі авіятараў.

Анатоль Балбасаў — вопытны лётчык. Пілаправаў некалькі тыпаў самалётаў, шмат гадзін правёў у паветры, кіруючы верталётам, і добра ведаў, што пры тым надвор'і, якое стаяла ў патрэбным раёне, ляцець амаль немагчыма. І ўсё ж вырашана было ляцець на дапамогу пацярпеўшым. У паветра падняўся Валерый Мемех. Ляцець давялося, як кажуць авіятары, на гранічным мінімуме. Трэба было добра ведаць мясцовасць, каб вытрымаць курс, быць вельмі ўважлівым і асцярожным. Арыенціроўку, пасадку і іншыя стады палёту Валерый правёў з ювелірай дакладнасцю. Пацярпеўшы быў своечасова дастаўлены ў клініку...

Спецыялісты гавораць, што ў верталётчыка рукі павінны мець лёгкасць музыканта і адчувальнасць хірурга. Паспрабуйце пасадзіць вёртку машыну на «пятак» ля буравой або своечасова паспець скрозь непагадзь на месца здарэння.

Ужо вярнуўшыся ў Мінск, я стаў сведкам падзеі, якая прыцягнула ўвагу многіх мінчан. Да тэлевізійнай вежы, што амаль на 200 метраў узвышалася над цэнтрам горада, негаропка падляцеў вялізны верталёт. З кабіны машыны апусціўся сталёвы трос... Прайшло некалькі мінут, і вінткрылая машына з лёгкасцю ўзняла ў паветра шматтонную секцыю антэны. Так пачалася рэканструкцыя адной з мінскіх тэлевізійных вежаў. І тут галоўную ролю выконваў верталёт, які на нейкі час стаў мантажнікам-вышыннікам.

М. ІНІН.

У рыбгасе «Вілейка» Вілейскага раёна пачаўся масавы адлоў рыбы. Сёлета гаспадарка плануе адправіць у гандлёвую сетку 2700 цэнтнераў карпа. Гэта ў паўтара раза больш, чым у мінулым годзе.
НА ЗДЫМКУ: работнікі рыбгаса Е. МАРОЗ (злева) і В. БЕЛЯНКЕВІЧ вядуць адлоў рыбы ў адной з нагульных сажалак.
Фота П. НАВАТАРАВА.

лицы. Новы трывалы будаўнічы матэрыял, у аснове якога штучныя порыстыя запанаўляльнікі, шырока выкарыстоўваецца

цылер у нашай рэспубліцы. Ён дае магчымасць эканоміць метал, зніжае вагу будынкаў і павышае якасць работ.

з усіх куткоў рэспублікі

ПАЛЕСКАЯ ВЕРТЫКАЛЬ

Шматколёрнасць вясёлкі зазяла над зялёным травяным дываном. У сонечных праменях іскрацца струмені вады, узнятай з трыццаціметровай глыбіні. Упершыню ў меліярацыйнай практыцы на тэрыторыі Палескай доследнай балотнай станцыі, недалёка ад горада Луніна, для рэгулявання воднага рэжыму глебы прымянілі вертыкальны дрэнаж. Гэта асушальна-ўвільгатняльная сістэма пабудавана на чатырохстах гектарах. Прабураны свідраваны, пракладзены падземныя трубаправоды, зроблены басейны для падагрэву вады. Зманціравана помпавая станцыя, дзейнічаюць шыроказахватныя дажджавальныя ўстаноўкі.

Першы вопыт паказаў высокую эфектыўнасць вертыкальнага дрэнажу ва ўмовах Палесся. Для арашэння выкарыстоўваюцца падземныя воды, і таму адпадае неабходнасць будаваць вадасховішча, пракладаць гарызантальныя трубацы дрэнаж. У 3—5 разоў скарачаецца працягласць каналаў.

Значна змяншаюцца страты вільгаці на фільтрацыю і выпарэнне.

Сістэма, пабудаваная на базе вертыкальнага дрэнажу, лёгка паддаецца аўтаматызацыі і дыстанцыйнаму кіраванню. Спецыяльныя датчыкі рэгіструюць узровень вады і вільготнасць глебы. У выніку забяспечваецца аператыўнае і надзейнае рэгуляванне воднага рэжыму на працягу ўсяго вегетацыйнага перыяду. Вясной, пры моцным пераўвільгатненні глебы, інтэнсіўная адкачка дае магчымасць за 5—7 дзён панізіць узровень грунтовых вод на 50 сантыметраў і пачаць паллявыя работы значна раней, чым пры іншых спосабах меліярацыі зямель.

На тэрыторыі Палесся ёсць тры буйныя артэзіянскія басейны з велізарнымі запасамі падземных вод. На думку вучоных Беларускага інстытута меліярацыі і воднай гаспадаркі, гідралагічных ўмовы гэтай зоны дазваляюць не менш чым на мільёне гектараў стварыць асушальна-ўвільгатняльную аўтаматызаваную сістэму з вертыкальным дрэнажом.

Я. ГАЛКІН.

З усіх раёнаў Брэстчыны прыязджаюць у абласны цэнтр юнакі і дзяўчаты. Набышы тут, у вытворча-навучальным камбінаце бытавога абслугоўвання, абраную прафесію, яны вернуцца ў родныя мясціны, каб працаваць швачкамі, вышывальшчыцамі, майстрамі па рамонту бытавой тэхнікі і да т. п.
НА ЗДЫМКУ: у пакоі адпачынку Брэсцкага вытворча-навучальнага камбіната бытавога абслугоўвання.
Фота У. КАЗЛОВА.

СССР НА МЕЖДУНАРОДНОМ РЫНКЕ

Корреспондент АПН Александр ГУБЕР попросил заместителя директора Научно-исследовательского конъюнктурного института Министерства внешней торговли СССР, доктора экономических наук профессора Дмитрия КОСТЮХИНА ответить на ряд вопросов, связанных с развитием внешней торговли СССР.

— Некоторые буржуазные авторы видят какую-то «особую заинтересованность» СССР в торговле с Западом из-за якобы существующей «зависимости» его от импорта передовой техники и технологий из развитых капиталистических государств и заявляют, будто наша страна неспособна предложить своим западным партнерам что-либо помимо сырья и топлива. Можно ли эти утверждения принимать всерьез?

— Для таких утверждений нет никаких оснований. Все, кто подходит к этому вопросу без предвзятости и не мерит экономические отношения старыми мерками, справедливо видит в расширении внешней торговли СССР, во-первых, отражение активного процесса нормализации экономических связей между Советским Союзом и странами Запада после многолетнего «замораживания» их во времена «холодной войны»; во-вторых, проявление объективного процесса углубления и расширения интернационализации хозяйственных связей, в-третьих, начало освоения огромных потенциальных возможностей взаимовыгодного сотрудничества стран, обладающих мощным экономическим и научно-техническим потенциалом.

Не видят, а вернее, не хотят видеть этого только те круги на Западе, которые стремятся воспрепятствовать укреплению духа взаимного доверия и конструктивного сотрудничества, дискредитировать принципы, провозглашенные Советским Союзом по безопасности и сотрудничеству в Европе.

— Недавно американский еженедельник «Юнайтед Стейтс ньюс энд Уорлд рипорт» отмечал: «Русские тракторы пахут землю на американских и канадских фермах, цветные телевизоры, выпущенные в Москве, появились во французских домах, советские вертолеты кружат над английскими нефтяными буровыми в Северном море». Журнал далее утверждает, что Советский Союз выходит со своей готовой продукцией на западный рынок, поскольку остро нуждается в валюте для закупок передовой техники и технологий. Хотелось бы услышать Ваше мнение по этому вопросу.

— А что в этом плохого или из ряда вон выходящего? Все развитые страны импортируют — и чем дальше, тем больше — передовую технику и технологию. Международная торговля машинами, оборудованием, приборами — самый быстроразвивающийся сектор мирового рынка. Это относится и к торговле научно-техническими знаниями, лицензиями и т. д. В этом находит одно из своих проявлений научно-техническая революция.

Нет ничего плохого и в нашем стремлении обеспечить через экспорт получение валюты для оплаты импорта. Хорошо известно, что наша страна не имеет и не стремится иметь заграничных капиталовложений, чтобы получать прибыли от такого рода экспорта. Наша страна — принципиальный противник получения прибылей через зарубежные инвестиции, решительно осуждает политику грабежа многонациональными монополиями народов других стран.

Источником получения средств для оплаты закупаемых нами на внешних рынках товаров, включая технику и технологию, является экспорт товаров, передовой технологии, научных знаний и технического опыта на принципах равенства и взаимной выгоды.

Продаем мы те товары, которыми располагаем и которые необходимы партнерам, а покупаем то, что нам нужно. Покупаем не потому, что не в состоянии что-то сделать сами — мы сегодня можем все, что могут другие. Но мы принципиальные противники политики автаркии: выпускать самим все необходимые виды промышленной продукции нерационально. Это означало бы отказаться от использования многочисленных преимуществ международного разделения труда.

Советская внешняя торговля — это отрасль плановой социалистической экономики, и наша задача не наращивать торговый оборот любой ценой, не увеличивать свою внутриотраслевую прибыль, скажем, за счет промышленности, а удовлетворять определенные планом текущие и перспективные потребности народного хозяйства и населения нашей страны.

— А как насчет тезиса, будто Советский Союз продает развитым капиталистическим странам практически только сырье и топливо, а покупает у них только машины и технологию?

— Это не имеет ничего общего с действительностью.

ни в первой, ни во второй части. Кстати, приведенная Вами цитата из американского журнала говорит об этом достаточно образно. К этому можно добавить, что на долю машин и оборудования приходится более 1/5 всего объема советского экспорта. Советский Союз экспортирует продукцию машиностроения более чем в 80 стран мира, в том числе и в большинство стран Западной Европы, в США и Японию. Самолеты Як-40, оборудование тепловых, гидравлических и ядерных электростанций, различные металлорежущие станки и кузнечно-прессовое оборудование, турбины, суда на подводных крыльях и другая наша промышленная продукция получает растущее признание на рынках капиталистических стран благодаря своим высоким техническим данным и качеству.

В нашем же импорте из развитых капиталистических стран на машины и оборудование приходится треть, на товары потребления и сырье для их производства примерно 30 процентов, на сырье для тяжелой промышленности около 40 процентов. Таковы факты о структуре нашего товарооборота со странами Запада.

— Все-таки топливно-сырьевые товары играют в нашем экспорте гораздо большую роль, чем в экспорте других развитых государств? Хорошо это или плохо?

— В прошлом году мы экспортировали энергоресурсы на 5,3 миллиарда рублей, то есть чуть больше четверти общей стоимости экспорта. Примерно 60 процентов экспорта сырья и топлива приходится на социалистические государства. Так фактически обстоит дело. Объясняется это тем, что запасы топливно-сырьевых ресурсов распределены в мире крайне неравномерно. В одних странах есть все, например в СССР, в других — много, а иногда и почти всего не хватает. Одни имеют возможность экспортировать, а другие не могут обойтись без импорта, то есть и здесь сложилось определенное разделение труда. Это непреложная истина — международная торговля топливом и сырьем объективно необходима.

— Выгодно ли нашей стране продавать сырье и топливо?

— Это зависит от условий торговли. В принципе так: если выгодно — продаем, не выгодно — нет.

Главная задача наших топливно-сырьевых отраслей — обеспечить потребности нашего народного хозяйства и потребности наших партнеров по социалистическому содружеству. Эти потребности определены на перспективу, и поставлять на капиталистический рынок мы в принципе можем только то, что производим сверх этого. Добывать больше нефти, газа и т. п. — значит вкладывать в эти отрасли дополнительные средства, направлять туда технику, людей. Конечно, начиная дорогостоящую разведку нового месторождения, никто на 100 процентов не может гарантировать успех. Не приходится ждать и быстрого эффекта от капиталовложений — в добывающих отраслях они окупаются медленнее, чем в обрабатывающих. Условия торговых соглашений о поставках топлива и сырья должны учитывать эти обстоятельства, в противном случае они окажутся нам невыгодными и мы просто не будем их заключать.

Мы не собираемся навязывать партнерам то, что им не нужно, а призываем их отказаться от предвзятости и дискриминационных ограничений. Но совершенно бесспорно, что наряду с добывающими отраслями большими экспортными возможностями располагает и наша обрабатывающая промышленность. Она способна удовлетворить самые взыскательные запросы, поставляя на мировой рынок много новых, оригинальных и совершенных в техническом отношении машин, аппаратов и приборов. Наши партнеры дают высокую оценку советским системам противорадовой защиты и легковым автомобилям, станциям зондирования атмосферы и тракторам, лазерным приборам и металлорежущим станкам, электронным микроскопам и энергетическому оборудованию. Как показывает практика мировой торговли, наибольшие резервы ее расширения есть именно в сфере обмена продукцией обрабатывающей промышленности. И без существенного увеличения закупок советских машин и другой техники не обойтись всем странам, желающим развиваться с нами стабильное и долговременное сотрудничество.

Опыт, накопленный за последние годы Советским Союзом в сотрудничестве с развитыми капиталистическими странами, позволяет с оптимизмом смотреть в будущее. Развитию этого сотрудничества будет способствовать дальнейший рост нашей экономики в 1976—1980 годах, в явительное качества и эффективности. Для развития внешней торговли СССР это означает прежде всего расширение производства на экспорт еще более качественной и конкурентоспособной продукции, создание еще более благоприятных условий для развития взаимовыгодных внешнеэкономических связей нашей страны.

САКРАТАР РАЙКОМА

Гісторыя данесла да нас імёны жанчын, якія кіравалі ў старадаўнасці дзяржавамі, арміямі, гарадамі. Такіх выпадкаў было няшмат, іх можна літаральна пералічыць па пальцах. І кожны раз пра жаночае кіраўніцтва гаварылася як пра нешта надзвычайнае. А сёння ім ужо нікога не здзівіш. У кожнай з 15 саюзных рэспублік Краіны Саветаў тысячы жанчын займаюць кіруючыя пасады. Міністр, дырэктар, партыйны сакратар... Мова не дае пакуль жаночых варыянтаў для назвы гэтых пасадаў, але прадстаўніцы «лепшай паловы чалавецтва» спраўляюцца з адказнай работай без крыўды. Антаніна Белякова некалькі гадоў узначальвае Гродзенскі райком КПБ. Усе людскія клопаты сыходзяцца да яе. Аграном па адукацыі, яна добра арыентаецца ў праблемах сельскай гаспадаркі. Вялікі стаж грамадскай і партыйнай рабо-

ты дапамагае Антаніне Іванаўне знайсці падыход да кожнага чалавека і зразумець яго імкненні. Два гады запар па выніках Усеаюзнага сацыялістычнага спаборніцтва раён узнагароджваўся пераходным Чырвоным сцягам ЦК КПСС, Савета Міністраў ССРСР, ВЦСПС і ЦК ВЛКСМ. Аб гэтым гаварыла з трыбуны XXV з'езда КПСС Антаніна Белякова. Апладысментамі сустрэлі дэлегаты яе словы аб тым, што ў раёне к 1980 году

намечана давесці ўраджайнасць збожжавых да 35 цэнтнераў, бульбы — да 250 і цукровых буракоў — да 400 цэнтнераў з гектара. Абавязальства выконваюцца. У гэтым ёсць і немалая доля клопатаў і турбот сакратара райкома, бяссонных роздумў, вынесеных ёю на людскую развагу сумненняў і прапаноў. Пасада, якую займае Антаніна Іванаўна, адказная надзвычайна. І галоўнае тут нават не ў гаспадарчых поспехах ці быта-

вых дабротах. Яшчэ важней — душы людзей, іх светаўспрыманне і сацыяльная актыўнасць. Нельга выразіць такія якасці ў лічбах, але менавіта імі тлумачацца высокія вытворчыя поспехі раёна, растуць дабрабыт людзей. НА ЗДЫМКАХ: Антаніна БЕЛЯКОВА ў рабочым кабінце; на палях калгаса «Перамога»; Антаніна Іванаўна з сынам Аляксандрам; у дзіцячым садзе калгаса «Авангард». Фота А. ПЕРАХОДА.

на зямлі бацькоў

ТЫМ ЯНА І ЖЫВЕ

Калі я зайшла, Юсціна Канстанцінаўна, гасця з Францыі, сядзела на кухні і аб нечым размаўляла са сваёй маці, братам Піліпам і яго жонкай. Убачыўшы мяне, крыху збянтэжылася. Яна, як і яе братавая, была босая і апранута па-хатняму.

— Вось... толькі закончылі хатнія справы, — быццам апраўдваючыся за свой выгляд, сказала Дзюфур.

— Нічога, я і так пазнала ў вас гасцю з-за рубяжа...

Юсціна Канстанцінаўна ўлавіла мой жартоўны тон і адказала з усмешкай:

— Ды што вы, цяпер нават мужу цяжка пазнаць мяне. Адчуваю, што вельмі пасвяжэла і нават папрыганэла. Прыехала з Францыі без зубоў, а ў Століне зубапрацэзнікі «пацарадзейнічалі» над маімі сківіцамі, і вось я з новымі зубамі.

І Юсціна Канстанцінаўна шырока ўсміхнулася.

— Ведаеце, жывём мы з мужам у прадмесці Парыжа. Звярталася да аднаго сталічнага дантыста, дык ён «заламаў» за паслугі такую цану, што мне трэба было год працаваць на адны зубы.

Яна не прамінула сказаць тады прыватніку, што ў Савецкім Саюзе ставяць зубы за мізэрную плату, а той

ёй у адказ: «Там ставяць драўляныя зубы».

Аб усім гэтым жанчына расказвала і шчыра смяялася: «Знайшоў каго паляхаць».

Спраўды, гэтую жанчыну ўжо цяжка збіць з панталыку. Яна добра інфармавана аб Краіне Саветаў. Сама, сваімі вачамі бачыла, як тут жывуць людзі.

Юсціна Дзюфур за апошнія 16 гадоў была тройчы ў Савецкім Саюзе ў якасці турысткі, і сёлета наведвала сваё роднае Палессе, дзе жывуць яе самыя блізкія.

Калі збіралася ўпершыню ехаць на Бацькаўшчыну, чула перасцярогі: «Паедзеш і не вернешся. Там чырвоныя цябе адразу ў турму накіруюць». Але жаданне пабываць на Радзіме, пабачыцца з роднымі было мацней страху.

У час размовы з Юсцінай Дзюфур у мяне склалася ўражанне, што яна на чужыне тым і жыве, што збірае грошы, каб потым зноў паехаць на Радзіму, пабачыцца з роднымі або сустраць іх у сябе, у Францыі. Браты Піліп і Уладзімір ужо гасцілі ў яе.

У размове яна падзялялася і тым, што ў іх прадукты харчавання значна даражэйшыя, чым у нас. 700 грамаў хлеба каштуюць у сярэднім 50 капеек на нашы грошы. Цана на прадукты не бывае аднолькавай. Ранкам адна, у абеда і ўвечары іншая. «А сёлета засуха, дык і зусім да прадуктаў не падступіцца», — з сумам сказала гасця.

— А колькі штогод мы плацім з мужам страхоўні за свой дом і мэблю ў ім? — працягвала размову Дзюфур.

Доўга мы гутарылі. І калі краналі пытанне аб Радзіме, то ў гэты момант Юсціна Канстанцінаўна заціхала. Толькі слёзы з вачэй каціліся і адчуваўся ў позірку такі боль! А маці, гледзячы на дачку, уздыхала, а потым паціху сказала: «Будзь тройчы праклятая вайна, якая разлучыла нас з дачкой».

Юсціна трапіла за мяжу ў верасні 1942 года такім жа чынам, як і яе ровеснікі, 18-гадовыя юнакі і дзяўчаты з вёскі Варані. З кулямётамі і аўтаматамі фашысты акружылі вёску і пагналі моладзь у Германію.

Усяго прыйшлося зведаць сялянскай дзяўчыне. Непасільную працу на заводзе, холад, голад, знявагі... Дзюх яе сябравак з Варанёў гітлераўцы расстралялі толькі за тое, што яны не захачалі начапіць знак «ОСТ».

Агульнае няшчасце аб'ядноўвала маладых людзей усіх нацыянальнасцей. Пасябралі французскія рабочы Ары Дзюфур і беларуская дзяўчына Юсціна Несцяровіч. У канцы вайны яны пажаніліся. Муж Юсціны да выхаду на пенсію па старасці быў паштальёнам, а яна і цяпер часта наймаецца прыбіраць кватэры, мыць бялізну, прасвацаць.

Юсціна Дзюфур часты гасць у савецкім консульстве ў Парыжы. Яе запрашаюць на сходны, на прагляд кінафільмаў. І проста так жанчына туды ходзіць, каб чуць сваю родную мову, сустракацца з савецкімі людзьмі, адчуваць сваю прыналежнасць да любімай Краіны Саветаў.

В. ОЧКІНА.

Сталінскі раён.

«СЛАЎЛЮ МАЮ АЙЧЫНУ»

Вялікая выстаўка беларускага жывапісу адпраўлена з Мінска ў Вену. Вернісаж уключаны ў праграму Дзён Савецкага Саюза ў Аўстрыі, якія будуць праходзіць тут у пачатку кастрычніка. Экспазіцыя складзена такім чынам, каб даць уяўленне замежным аматарам выяўленага мастацтва аб гісторыі развіцця беларускага жывапісу, аб яго галоўнай тэматычнай накіраванасці, паказаць пераемнасць лепшых традыцый у творчасці маладых мастакоў.

Рад работ прадстаўляюць адну з галоўных тэм беларускага мастацтва — тэму народнага подзвігу ў жорсткай барацьбе з фашызмам, тэму гераізму і мужнасці савецкага чалавека. Гэты раздзел выстаўкі ўключае карціны народных мастакоў рэспублікі І. Ахрэмчыка і М. Савіцкага, заслужанага дзеяча мастацтваў Беларускай ССР В. Грамыкі і некаторых іншых вядомых майстроў.

Большасць палотнаў прысвечана сённяшніму дню рэспублікі, працоўным будням яе прадпрыемстваў і новабудоваў, нашым сучаснікам, якія натхнёнай працай пераўтвараюць родную зямлю.

Разам з творамі жывапісу адпраўлена вялікая фота-выстаўка «Беларусь у фатаграфіях» і экспазіцыя работ народных майстроў.

ФІЛЬМ

«ШОСТАЕ ЛІПЕНЯ» Ў ПАРТУГАЛІ

«Важнейшы гістарычны дакумент» — такі незвычайны надпіс на кінаафішах можна ўбачыць цяпер перад лісабонскім кінатэатрам «Эстудыю», дзе дэманструецца савецкі кінафільм рэжысёра Ю. Карасіка «Шостае ліпеня». Ён адразу стаў «абавязковым» для прагрэсіўнага глядача Лісабона.

Аб зладзённасці гэтага твора для маладой партугальскай дэмакратыі трэба сказаць асоба.

«У момант, калі экраны краіны запоўнены пасрэднымі фільмамі, поўнымі імперыялістычнай прапаганды і парнаграфіі, надзвычай важны паказ у Лісабоне стужкі «Шостае ліпеня». Гэта аснова для разумення Вялікага Кастрычніка кінадакумент, які адкрыта выкрывае льяцтва як саюзніка рэакцыі», — напісала лісабонская газета «Дзіарыу» ў сувязі з выхадам фільма на сталічны экран.

Спраўды, нават пасля падзення ненавіснай фашысцкай дыктатуры 25 красавіка 1974 года сур'ёзнаму карцін, здольных паслужыць справе рэвалюцыі, у Партугалі амаль не паказваюць. Тым больш прыцягальна для партугальцаў ажыўшая на экране гісторыя трох ліпенскіх дзён 1918 года, калі маладая Савецкая Рэспубліка, галодная, напайразбураная, сцягнутая кольцам франтоў, адбіла каварны ўдар у спіну — спробу левасэрэйскага контррэвалюцыйнага перавароту.

Прагрэсіўная левая крытыка Партугалі назвала карціну «ідэальным сродкам растлумачальнай работы ў масах».

А. КУПРЫКАЎ.

ВЫСТУПЛЕНИЕ А. ГРОМЫКО

НА XXXI СЕССИИ ГЕНЕРАЛЬНОЙ АССАМБЛЕИ ООН

28 сентября на пленарном заседании XXXI сессии Генеральной Ассамблеи ООН выступил член Политбюро ЦК КПСС, министр иностранных дел СССР А. Громыко.

Ежегодные сессии такого форума, как Генеральная Ассамблея, отметил А. Громыко, предоставляют возможность совместными усилиями дать новые импульсы в пользу международного сотрудничества.

Мы далеки от того, чтобы недооценивать ООН. Тем не менее, если сопоставить ее роль с теми нерешенными проблемами, которые стоят в повестке дня мировой политики, то напрашиваются по крайней мере два вопроса.

Первый — во всех ли случаях, когда в том или ином районе мира растет напряжение, льется кровь, в полной мере используются возможности ООН?

Нет, не всегда она оказывается на высоте положения. Так было в Индокитае. Так остается на Ближнем Востоке. Так происходит на Юге Африки.

И второй вопрос — по-настоящему ли включилась ООН в решение самой глущей проблемы, которая стоит сейчас перед человечеством, — устранения угрозы новой мировой войны? К сожалению, и на этот вопрос нельзя ответить утвердительно.

Продолжает раскручиваться тигантский механизм производства вооружений, иначе говоря — материальной подготовки войны, сказал А. Громыко. Фигурально говоря, земной шар или, во всяком случае, значительную его часть опоясывают поточные линии, с которых безостановочно сходят все более смертоносные виды оружия. И наземного, и воздушного, и подводного, и всякого прочего.

А что говорить о рассуждениях, возводимых чуть ли не в ранг «теоретических», когда с преступным пренебрежением к человеческой жизни, к достижениям цивилизации проповедают взгляд, согласно которому будущее человечества лучше строить на радиоактивном пепле.

Советский Союз отвергает иррациональный вывод, будто покончить с гонкой вооружений — это возможности человека. Наша страна вот уже скоро шесть десятилетий руководствуется в своей политике иными идеями — мира, дружбы между народами. Основатель Советского государства В. И. Ленин говорил: «Окончание войны, мир между народами, прекращение грабежей и насилий — именно наш идеал...»

Советский Союз действует на международной арене в тесном единении и сотрудничестве со своими союзниками и друзьями — братскими социалистическими государствами.

Ленинские идеи мира с новой силой воплощены в решениях высшего форума нашей партии — XXV съезда КПСС, состоявшегося этой весной. Его программа дальнейшей борьбы за мир и международное сотрудничество, за свободу и независимость народов, содержащаяся в докладе, с которым выступил Генеральный секретарь ЦК КПСС Л. И. Брежнев, проникнута глубоким оптимизмом, непоколебимой верой в возможность сделать мир на земле прочным.

В качестве одной из главных задач внешнеполитической деятельности Советского Союза съезд поставил задачу добиваться того, чтобы сдержать гонку вооружений, а затем повернуть ее вспять, приступить к разоружению. Нами выдвинуты многие конкретные предложения. Одни из них рассчитаны на длительный период, другие — при наличии

доброй воли и у наших партнеров — могут быть осуществлены в ближайшее время.

Что конкретно мы имеем в виду?

Прежде всего — сдерживание дальнейшего наращивания оружия массового истребления, а впоследствии — его полный запрет и ликвидацию. Мы считаем, что ядерные державы — а к ним могли бы присоединиться все другие государства — должны сесть за стол переговоров, чтобы всесторонне рассмотреть проблему ядерного разоружения и сообща наметить пути ее решения.

Независимо от этих переговоров необходимо прекратить испытания ядерного оружия всюду и всеми. Такой цели служит предложение заключить договор о полном и всеобщем запрещении испытаний ядерного оружия.

Не может стать камнем преткновения вопрос о проведении подземных ядерных взрывов в мирных целях — сумели же договориться на этот счет СССР и США, подписав недавно соответствующий договор. Надеемся, что он будет ратифицирован США в скором времени. За нами остановки не будет.

Растущее беспокойство вызывает то, что все еще не полностью перекрыты каналы для распространения ядерного оружия, заявил А. Громыко. Надо умножить усилия, чтобы договор о нераспространении этого оружия стал подлинно универсальным, чтобы к нему присоединились все государства без исключения.

Советский Союз предлагает поставить под полный запрет и уничтожить все химические средства ведения войны.

Угрозу представляют не только уже накопленные средства массового истребления. В потенци не менее грозным может стать оружие, которое основано на качественно новых принципах действия — по способу применения, по объектам поражения или характеру воздействия. Советский Союз считает, что должно быть сделано все возможное, чтобы не допустить создания новых видов и систем оружия массового уничтожения.

После окончания второй мировой войны Советский Союз неоднократно выступал с предложениями сократить и обычные виды вооружений, численность вооруженных сил. Он стоит за необходимость рассматривания и этих вопросов. Как раньше, так и теперь Советский Союз выступает за то, чтобы ликвидировать все иностранные военные базы на чужих территориях.

Чтобы открывать все новые подступы к решению проблемы разоружения, требуются усилия по различным направлениям. Этим определяется отношение нашей страны и к региональным мерам военной разрядки, в том числе к возможности создания зон мира или безъядерных зон.

Мы считаем резонным желание ряда государств Азии и Африки превратить в зону мира Индийский океан. Ключевой вопрос здесь состоит в том, чтобы в этом районе не было иностранных военных баз, представляющих основной элемент постоянного военного присутствия. Что касается Советского Союза, то у него не было и нет намерений строить свои военные базы в Индийском океане. Наша страна проявляет готовность содействовать реализации идеи превращения его в зону мира. При этом, разумеется, не должно создаваться препятствий свободе мореплавания и научным исследованиям в Индийском океане.

Среди различных способов добиваться свертывания гонки

вооружений есть еще один, который как бы синтезирует разнообразные возможности, — это сокращение военных бюджетов.

Три года назад Генеральная Ассамблея одобрила наше предложение о том, чтобы сократить на 10 процентов военные бюджеты государств — постоянных членов Совета Безопасности и выделить часть сэкономленных средств на оказание помощи развивающимся странам. Из-за позиции некоторых государств практическое решение этого вопроса заблокировано. Стремясь сдвинуть дело с мертвой точки, мы готовы искать взаимоприемлемые конкретные цифры, с которых следовало бы начать сокращение. В качестве первого шага можно было бы уже на будущий, 1977 год договориться как о большей цифре, чем 10 процентов, так и о меньшей, но нужно приступить к переговорам по этому вопросу.

Никто не будет сегодня отрицать, продолжал А. Громыко, что гонка вооружений приняла небывалые масштабы. Это диктует необходимость того, чтобы ради ее обуздания соединили усилия все государства, ядерные и неядерные, большие и малые, развитые и развивающиеся.

Вот почему Советский Союз предлагал и предлагает рассмотреть проблему разоружения во всей ее совокупности на самом широком и авторитетном форуме — всемирной конференции по разоружению. В пользу ее созыва высказывается подавляющее большинство государств мира.

Таков в основе наш подход к проблеме прекращения гонки вооружений и разоружения, и такова суть меморандума Советского Союза по этим вопросам, который мы вносим на рассмотрение сессии и распространяем в качестве официального документа ООН.

В последнее время удалось, как известно, достичь международных договоренностей, которые на отдельных участках ставят определенные пределы наращиванию вооружений. Ряд вопросов, связанных с разоружением, находится в процессе обсуждения между государствами.

Центральное место занимают продолжающиеся переговоры между СССР и США об ограничении стратегических вооружений. Мы готовы и впредь вести дело активно, чтобы воплотить известную владивостокскую договоренность в текст соглашения.

Можно и должно добиваться ослабления угрозы возникновения войны и всеми другими средствами. В первую очередь, сегодня имеет решающее значение твердая договоренность государств о неприменении силы в международных отношениях.

Основное содержание предлагаемого договора в том, что все его участники будут строго следовать обязательству не применять в своих взаимных, как и вообще в их международных, отношениях силу или угрозу силой как против территориальной неприкосновенности или политической независимости любого государства, так и каким-либо другим образом, несовместимым с целями Объединенных Наций. В результате заключения такого договора выиграл бы мир во всем мире, подчеркнул А. Громыко. Политический климат в мире, доминирующие в нем процессы разрядки международной напряженности благоприятствуют тому, чтобы взяться за претворение в жизнь этих инициатив по-деловому и солидно.

Разрядка напряженности и позиции государств по отношению к ней сейчас находятся в

фокусе мировой политики. За ней стоит реальный поворот от конфронтации и балансирования на грани войны к мирному и взаимопользному сотрудничеству между государствами, к наполнению такого сотрудничества все большим материальным содержанием. Государственные деятели, непосредственно ответственные за внешнюю политику своих стран, должны глубоко проникнуться сознанием того, что линия на решение международных проблем, в том числе самых острых и сложных, путем переговоров и только переговоров одинаково отвечает интересам всех народов, всех государств. Ссылаться тут на какие-то соображения внутривластного порядка — значит подходить к разрядке как к разменной монете в политических комбинациях, а не как к твердой и благородной установке на обеспечение мира.

Есть и попытки истолковать разрядку таким образом, будто она чуть ли не санкция на вмешательство в домашние дела других государств. Можно ли иначе расценить фальшивую заботу кое-кого о правах граждан в других странах? Ведь на деле поднимают на щит отщепенцев-одиночек, которые считают, что не для них писаны законы их собственной страны. Тем, кто столь трогательно о них заботится, следовало бы протереть свои глаза и повнимательнее посмотреть на самих себя и вокруг себя, как обстоят дела в их собственном доме, притом не с мнимым, а действительным нарушением прав человека.

Что касается Советского Союза, то его позиция предельно ясно определена решениями XXV съезда КПСС. Выражая волю Коммунистической партии Советского Союза, всего советского народа, Л. И. Брежнев заявил, что наша страна будет «делать все для углубления разрядки международной напряженности, ее воплощения в конкретные формы взаимовыгодного сотрудничества между государствами». Это — наша твердая внешнеполитическая линия, и Советский Союз будет ей неуклонно следовать.

Как бы ни различались между собой государства, сказал далее А. Громыко, если они считаются с реальной действительностью и проявляют волю, идущую в одном направлении — к укреплению мира, то и результаты получаются внушительные. Убедительный тому пример — Европа. Год, прошедший после завершения Соглашения по безопасности и сотрудничеству в Европе, свидетельствует о том, что развитие обстановки здесь в целом идет под знаком реализации договоренностей, одобренных в Хельсинки.

Речь идет, разумеется, не только о хельсинкских решениях. Все договоры и соглашения, заключенные за последние годы в интересах мирного будущего Европы, должны выполняться неукоснительно и всеми участниками. Хотелось бы особо подчеркнуть, что идут вразрез с этими интересами попытки пошатнуть четырехстороннее соглашение по Западному Берлину, которое вот уже пять лет служит оздоровлению обстановки в центре европейского континента.

В свете итогов общеевропейского совещания открылись новые возможности для расширения отношений между государствами Европы в политике, экономике, науке и технике, в сфере культуры, контактов, информации, образования. Советский Союз выдвинул конкретные предложения о налаживании многостороннего сотрудничества в таких важных областях, как энергетика, транспорт, охрана окружающей среды.

На первый план в европейских делах выдвигается сейчас

задача дополнить политическую разрядку военной и прежде всего довести до успешного окончания венские переговоры о взаимном сокращении вооруженных сил и вооружений в Центральной Европе.

Известно, какое большое значение для международной обстановки имеет состояние советско-американских отношений. В результате достигнутых в предыдущие годы между СССР и США соглашений и договоренностей созданы необходимые предпосылки для того, чтобы эти отношения строились и впредь на конструктивной основе.

Что касается Советского Союза, то он в своей политике руководствуется не конъюнктурными соображениями. Действительным интересам обеих стран, интересам мира отвечает только один путь — действовать в соответствии с совместно выработанным в последние годы курсом, с духом и буквой заключенных соглашений. Советский Союз ожидает, что Соединенные Штаты будут поступать именно таким образом. Как пойдет дело дальше, будет зависеть прежде всего от этого.

В благоприятном направлении развиваются отношения между Советским Союзом и Францией, что нашло свое выражение и в подписании многих соглашений, в том числе в подписании в октябре 1975 г. Декларации о дальнейшем развитии дружбы и сотрудничества. В этом же русле идет недавнее советско-французское соглашение о предупреждении случайного или несанкционированного применения ядерного оружия. В том, что касается Советского Союза, он будет последовательно придерживаться взятого курса в отношениях с Францией.

Многое из того, что достигнуто в отношениях между Советским Союзом и ФРГ — и, прежде всего, заключение Московского договора — знаменовало собой окончание целого этапа в послевоенной европейской истории. Важная, принципиальная страница была перевернута в нужном направлении. Советский Союз — за то, чтобы и дальше развивать, углублять сотрудничество с ФРГ при том, естественно, понимании, что ее политика будет определяться интересами мира, в том числе интересами мирного развития и добрососедства в Европе.

Практически со всеми государствами, которые принято называть западными — Англией или Данией, Италией или Бельгией, Канадой или Швецией, — отношения Советского Союза все больше приобретают характер нормального, взаимовыгодного сотрудничества.

Плоды политики разрядки должны быть доступны всем народам. Но хорошо известно, что по-прежнему нависает угроза над независимостью и территориальной целостностью Кипра. Не ослабевает накал обстановки на Ближнем Востоке.

До тех пор, пока продолжается оккупация Израилем арабских земель, пока полируются законные права арабского народа Палестины, Ближний Восток будет вновь и вновь лихорадить.

Сейчас всем известно, что в Ливане за последние месяцы погибли и изувечены многие тысячи людей. Трагические события в этой стране — прямой результат империалистической агрессии против арабов. Усилиями многих государств, включая Советский Союз, выработана хорошая база для установления мира в этом районе. Речь идет о выводе израильских войск со всех арабских территорий, оккупированных в 1967 году, удовлетворении законных национальных требований арабского народа Палестины, включая его неотъемлемое право на

[Окончание на 6-й стр.]

[Окончание.
Начало на 5-й стр.]

создание собственного государства; предоставлении международных гарантий безопасности всем государствам Ближнего Востока, включая Израиль.

К сожалению, все еще бездействует международный механизм для выработки необходимых договоренностей по Ближнему Востоку — Женевская мирная конференция. Советский Союз — за возобновление ее работы, и чем раньше, тем лучше, за рассмотрение на ней всех главных вопросов ближневосточного урегулирования.

Все более насущной становится потребность распространить разрядку на Азию. Мы настаиваем на том, чтобы не было проволочек с принятием Социалистической Республики Вьетнам в члены ООН.

Важный стабилизирующий фактор на азиатском континенте — дружественное сотрудничество между Советским Союзом и Индией. Взаимопонимание и доверие между двумя государствами вновь ярко проявились во время недавнего визита в СССР премьер-министра Республики Индия.

Наряду с тенденциями к улучшению обстановки в Азии есть факты и иного порядка. И в этой части мира довольно активны круги, которые отнюдь не прочь создавать напряженность, наращивая военные приготовления, в частности, в районе, прилегающем к южным границам Советского Союза.

Необходимо, чтобы был наконец решен вопрос о выводе иностранных войск из Южной Кореи. Мы поддерживаем усилия Корейской Народно-Демо-

кратической Республики, направленные на мирное объединение Кореи без постороннего вмешательства.

Советский Союз придавал и придает большое значение отношениям с КНР. Нормализация этих отношений, несомненно, положительно сказалась бы на обстановке в Азии, да и в более широком международном плане. Наша позиция на этот счет в отношении КНР ясно определена решениями XXV сессии КПСС. Она сохраняет свою полную силу и сегодня.

Самое серьезное внимание требует к себе положение на Юге Африки. Правительства ЮАР, Южной Родезии и те, кто их поддерживает и вооружает, сейчас демонстрируют, будто они считают с неизбежностью процесс национального освобождения, и пытаются под него подстроиться.

Но в действительности, как и раньше, делается все, чтобы сдержать справедливую борьбу народов Зимбабве, Намибии, коренного населения ЮАР за свои законные права. В ход идут любые средства — от прямого подавления и насилия до попыток путем политических ухищрений и денежных подачек свернуть национально-освободительное движение в сторону от подлинной независимости и свободы.

Все мы были свидетелями того, как провалилась попытка вооруженной силой задуть молодое независимое государство — Народную Республику Ангола. Если до сих пор найдется правительства, которые препятствуют осуществлению ее законного права участвовать в работе ООН, то на этом они ничего не приобретут — только

потеряют. Ангола, несомненно, займет свое законное и достойное место в этом зале.

Тысячи километров отделяют Советский Союз от Латинской Америки, но наш народ питает дружественные чувства к ее народам, выступает за добрые отношения с латиноамериканскими странами. С тем большей горечью и негодованием мы относимся к продолжающимся нарушениям прав и свобод человека в ряде мест этого континента, и прежде всего в Чили, где эти права и свободы грубо, преступно попираются. Вместе со всем прогрессивным человечеством мы требуем освобождения арестованного три года назад Луиса Корвалана и других чилийских демократов.

В последнее время в мировых делах все большее значение приобретают проблемы перестройки международных экономических отношений. Мы поддерживаем справедливые требования развивающихся государств покончить с дискриминацией, искусственными препятствиями в международной торговле, ликвидировать все проявления неравноправия, диктата, эксплуатации в международных экономических связях.

Советский Союз неизменно стремится к тому, сказал А. Громько в заключение, чтобы вопросы, обсуждаемые на сессии Генеральной Ассамблеи, получали такое решение, которое шло бы на благо мира, сотрудничества, свободы и независимости народов. Мы твердо намерены и на нынешней сессии конструктивно сотрудничать со всеми, кто разделяет эти великие и гуманные цели, отвечающие чаяниям всех народов.

Шматтомнае акадэмічнае выданне беларускай народнай творчасці папоўнілася чарговымі тамамі: «Жартоўныя песні» і «Жніўныя песні». Сама колькасць тэкстаў і мелодый не можа не здзівіць — у томе жартоўных песень больш за 700 тэкстаў і больш чым 100 нотных прыкладаў, у кнізе жніўных песень — 1 055 тэкстаў і 301 мелодыя. Гэта самая поўная выдання названых відаў песеннай творчасці беларускага народа.

Жартоўная народная песня настолькі трывала ўвайшла ў сучасны быт, што без яе не абходзіцца амаль ніводзін канцэрт, агляд мастацкай самадзейнасці ці фестываль. Сабраўшы ў адзін том творы народнага гумару і сатыры, складальнік паказаў чытачу іх сапраўды незвычайнае багацце: тэматычную разнастайнасць, высокую эстэтычную вартасць, багацце паэтыкі, вобразна-выяўленчых сродкаў.

Том адкрываецца ўступным артыкулам складальніка І. Цішчанкі, дзе ён аналізуе асаблівасці жартоўнай песні інтэрпрэтае песні, у якіх адлюстраваліся сацыяльныя адносіны ў грамадстве, высмейваліся прадстаўнікі пануючых класаў, чалавечыя заганы, людскія дэвіцы і слабасці. Іронія, гнёўны сарказм, з'едлівай сацыяльнай і грамадскай характарыстыкай пранізаныя песні пра непамёрну пыху, фанабэрыстасць і ганарлівасць шляхты («Бахаў Ляшак маркавіны» і іншыя).

Сямейна-бытавыя адносіны — вельмі пашыраная тэма жартоўных песень. У большасці з іх народ асмейвае адмоўныя з'явы вясковага побыту, ляноту і нядабальства, сквапнасць і прагнасць, п'янства і гультайства і г. д.

Нягледзячы на невясёлае, цяжкае жыццё ў мінулым, селянін ніколі не траціў пачуцця гумару, аптымізму. У некаторых іранічных бытавых песнях нібыта незарок прасвятляецца сацыяльная аснова мужыцкай галечы. Так, муж, збіраючыся памраць, «суцяшае» жонку: «Па маёй галаве застаецца ўсё табе: і таўкач, і мялён, і старожа, і прыгон», тое ж і ў песні «Служыў я ў пана», дзе за цэлы год працы селянін выслужыў у пана курку, і г. д.

Жартоўныя песні ў томе — цэлыя каскады досціпу, звонкіх рыфмаў, гульні гукаў, трапнага народнага слова, вясёлай выдумкі, фантазіі, цудоўныя ўзоры стрыманага, лагоднага гумару. Яны былі любімымі народам ва ўсе часы, яны вабяць, захапляюць наша пакаленне і будучы доўга служыць чалавеку.

Том «Жніўныя песні» вылучаецца выключна багатым прадстаўленнем тэкстаў і іх варыянтаў з усіх этнаграфічных рэгіёнаў Беларусі, адборам таго, што ўяўляе каштоўнасць як з'ява высокай паэзіі. Зборнік мае фундаментальны навуковы ўступны артыкул складальніка А. Пісянкі ўводзіць чытача ў падрабязную гісторыю збірання, публікацыі і даследавання беларускіх жніўных песень і мелодый.

Беларускія жніўныя песні — гэта песні працы. Менавіта розныя аспекты працы ў час жыцця — нялёгкай, часта паднявольнай, нюансы і перыпетыі сямейных узаемаадносін, сацыяльныя адносіны складаюць тэматычны змест жніўнай паэзіі. Жніўная песня — гэта найчасцей маналог жніі, якая звяртаецца да сонца, ветру, хмар. Паэтычныя вобразы яе вылучаюцца тонкасцю, яскравасцю бытавых замалёвак. Найбольш пашыраныя матывы жніўных песень — скарга на цяжкую працу, на сонейка, якое «раненька ўсходзіць, позненяка заходзіць».

У жніўных песнях у часы прыгону больш чым у іншых з календарна-земляробчага цыкла выявілася антыпрыгонніцкая накіраванасць. Тут даецца адкрытая сацыяльная характарыстыка памешчыка-эксплуататара, паслугача-аканома, цітуна.

Два тамы жартоўных і жніўных песень — каштоўнае выданне. Змешчаны ў іх творы даюць беларускім фалькларыстам, этнографам, музыказнаўцам надзвычай багаты матэрыял. Яны адлюстроўваюць веліч творчага генія народа і з'яўляюцца па словах М. Калініна, «самым высокім відам мастацтва, самым таленавітым, самым геніяльным...».

Я. САЛАМЕВІЧ,

кандыдат філалагічных навук.

ДЗЕНЬ ДОБРЫ, СОТНІКАЎ!

На кінастудыі «Масфільм» закончаны здымкі мастацкага фільма «Узыходжанне», у аснову якога лягла апавесць лаўрэата Дзяржаўнай прэміі СССР В. Быкава «Сотнікаў».

Па просьбе карэспандэнта БЕЛТА Г. Бакшэвай аб новай карціне расказвае яе рэжысёр-пастаноўшчык Л. Шапіцка.

— Апавесць В. Быкава глыбока ўсхвалявала мяне. Кожная яе старонка напоўнена пякучай нянавісцю да ворага і глыбокай любоўю да людзей сумленных, мужных, самаадданных. Любоў і нянавісць — вось

два пункты ў аснове сюжэта. А паміж імі кіпіць жыццё, ідзе непрымірмая, бескампрамісная барацьба.

Пры першым жа чытанні апавесці мне яна здалася надзвычай кінематаграфічнай. У ёй былі абагульнены тыя думкі і вобразы, маральныя каштоўнасці, уся тая філасофская канцэпцыя, якія звычайна рухаюць драматургічнае дзеянне. Вобраз Сотнікава сабраны ў тугую спружыну, якая дае магчымасць зрабіць напружаным

увесь кінематаграфічны расказ. Сотнікаў — увасабленне маральнай перавагі савецкага чалавека над ворагам.

Здымкі праходзілі пад горадам Мурамам, дзе тады стаялі лютыя маразы, падобныя на тыя, што былі ў 41-м у Беларусі. Рыхтуючыся да работы, мы прагледзелі больш чым 50 тысяч метраў плёнкі франтавой і партызанскай хронікі, звязанай з Беларуссю. Мы імкнуліся да абсалютнай верагоднасці паказанага.

ОТ ИМЕНИ ЧЕЛОВЕЧЕСТВА

25 СЕНТЯБРЯ 1976 ГОДА ДМИТРИЙ ШОСТАКОВИЧУ ИСПОЛНИЛОСЬ БЫ 70 ЛЕТ. НО 9 АВГУСТА 1975 ГОДА ЕГО НЕ СТАЛО. ОСТАЛСЯ ЕГО МУЗЫКА, КОТОРАЯ ПЕРЕЖИВЕТ ВЕКА.

Он написал 15 симфоний, столько же квартетов, трио, квинтет, два фортепианных, два скрипичных и два виолончельных концерта, ораторию «Песнь о лесе», 24 прелюдии и фуги для фортепиано, сонаты, вокальные циклы, музыку ко множеству кинофильмов. В центре внимания Шостаковича всегда были симфонический и камерный жанры, но он обращался также к музыкально-театральному: это оперы «Нос» по Гоголю и «Катерина Измайлова» по Лескову, три балета, оперетта...

Дмитрий Шостакович родился в Ленинграде. Его отец был инженером-химиком. Девяти лет мальчик начал заниматься игрой на фортепиано под руководством матери, вскоре поступил в музыкальную школу, затем в консерваторию, которую окончил в 1923 году по классу фортепиано и по классу сочинения в 1925 году.

Шостакович рано сформировался как пианист с очень яркой художественной инди-

видуальностью. На Первом международном конкурсе пианистов имени Шопена (Варшава, 1927 год) он получил почетный диплом.

26 мая 1926 года состоялась премьера его Первой симфонии. Эта дипломная работа Шостаковича приобрела мировую известность. Ее исполнили крупнейшие дирижеры — Бруно Валтер, Леопольд Стоковский, Артуро Тосканини. Несколькими позже Шостакович создает замечательные оперы, вызвавшие горячие споры. Одна из них — «Нос» — связана с сатирической линией. В «Катерине Измайловой» — оперетрагедии — сказались столь свойственные художнику гуманизм, пристальное внимание к человеку, его горестям и страданиям. «Катерина Измайлова» была поставлена на многих сценах мира, в частности в Москве, Ленинграде, Нью-Йорке, Кливленде, Лондоне, Праге, Братиславе, Цюрихе, Стокгольме.

С первого дня Великой Отечественной войны помыслы композитора были направлены к одной цели — сделать все, что в его силах, для победы над врагом. Он участвовал в обороне Ленинграда, в

составе пожарной команды дежурил на крыше консерватории.

В осажденном городе Шостакович написал Седьмую — «Ленинградскую» — симфонию, получившую мировую славу. Ее роль в сплочении международных антифашистских сил велика и почетна. Во время концертного сезона 1942—1943 годов только в США она была сыграна 62 раза. Ее исполнили Артуро Тосканини, Сергей Кусевицкий, Леопольд Стоковский, Пьер Монте, Шарль Мюнш и другие знаменитые дирижеры.

«Эта музыка выражает мощь России так, как этого никогда не сможет сделать слово», — Шостакович говорит не только от имени великой России, но и от имени всего человечества», — Шостакович — музыкальный трибун мира — такие отзывы можно было прочитать в прессе.

Широкий общественный резонанс имела и гениальная Восьмая симфония, ставшая кульминацией трагедийной линии симфонизма Шостаковича. Это как бы музыкальная поэма о безграничном горе, безмерных страданиях, принесенных фашизмом.

После войны Шостакович становится одним из самых деятельных борцов за мир. Его Девятая симфония написана «в защиту мира», хотя и не имеет конкретной программы. Оратория «Песнь о лесах» раскрывает ту же тему в образах созидательного труда советского народа.

Послевоенное творчество композитора удивительно многогранно. Его Десятая и Пятнадцатая симфонии — непрограммные произведения, наполненные глубоким психологическим содержанием. Темы Одиннадцатой и Двенадцатой симфоний связаны с первой русской революцией 1905 года и Великой Октябрьской социалистической революцией. Это страницы героического эпоса, в которых на первом плане народ, революционная борьба. Тринадцатая и Четырнадцатая симфонии заключают в себе элементы камерного вокального цикла и оперного жанра. Литературная основа Тринадцатой — стихи Евгения Евтушенко. Стихи, положенные в основу Четырнадцатой, созданы несколькими поэтами, принадлежащими разным народам, разным эпохам. Это — Гарсиа Лорка, Гийом Апол-

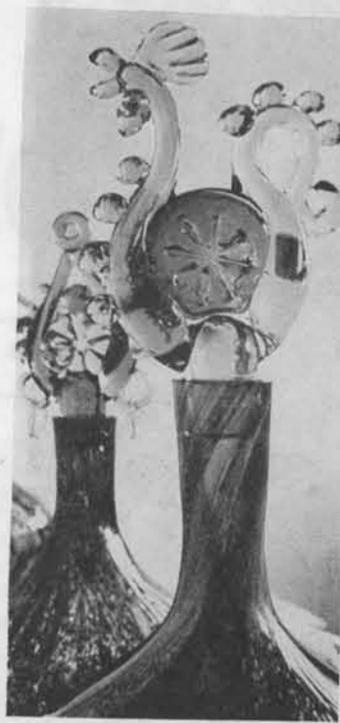
линер, Вильгельм Кюхельбекер, Райнер Мария Рильке. По словам композитора, симфония раскрывает вечные темы любви, жизни и смерти.

В последние годы Шостакович уделял много внимания вокальной музыке. Он пишет произведения для хора без сопровождения, вокальные циклы, романсы. Примечательен его вокальный цикл на слова Александра Блока. Автор симфоний, наполненных трагедийностью и героикой, здесь проявляет себя как очень тонкий и поэтический лирик.

Внешне хрупкий и как будто слабый, он был мужественным, стойким человеком. Он продолжал работать до последних дней... Будучи тяжело больным, написал последнюю — Пятнадцатую симфонию, пятнадцатый квартет.

...О Шостаковиче можно писать бесконечно... Но о его заслугах перед человечеством лучше всего говорит его музыка, рожденная борьбой за социализм, за мир, за счастье людей.

Л. ДАНИЛЕВИЧ,
кандидат искусствоведения.

Сто гадоў назад невялікая фабрыка ў Бярозаўцы, што на Гродзеншчыне, пачала выпускаць прасцейшыя шклянныя вырабы. Цяпер шклозавод «Нёман» з'яўляецца адным з буйнейшых прадпрыемстваў рэспублікі. Майстэрства беларускіх шкловыдзімальшчыкаў вядома далёка за межамі краіны. На шматлікіх міжнародных кірмашах і конкурсах іх работы адзначаліся вышэйшымі ўзнагародамі. НА ЗДЫМКУ: у майстэрні мастакоў А. АНІШЧЫКА, В. ЖУХАВА, Л. МЯГКОВАЙ; вырабы беларускіх шкловыдзімальшчыкаў.

Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

«СУСЕДЗЯМ НАШЫМ СУМЛЕННЫМ І МІЛЫМ...»

Давайце яшчэ раз угледземся ў геаграфічную карту нашай краіны. Быццам зялёны лісток на ёй — дзяржава беларусаў. А вакол — землі сясіцёр-рэспублік: Расіі, Украіны, Літвы, Латвіі... І ў гэтым шчырым суседстве, бы ў вянку — Савецкая Беларусь!

Часта думаецца: абысці наўкола сваю зямлю — спазнаць гэтую лінію сумежжа, адчуць душой акалячую рысу, не нейкую там мяжу, граніцу, кардон, а менавіта духоўнае сумежжа, якой не аддзяляецца наш народ, наша зямля, а пад'ядноўваецца, узаемазлучаецца з іншымі народамі, сваімі суседзямі.

Гэтае ўражанне і вылілася ў чатырохрадкоўе:

Вякі судзіць — папрок няўдалы.

Хай бачаць людзі на зямлі: адно ў адно мы прараслі, як у дыфузіі металы.

Ды, відаць, цэлыя тамы спатрэбіліся б, каб апісаць наша савецкае пабрацтва, гісторыю сувязей, збліжэння і ўзаемаўзабагачэння між Беларуссю і яе суседзямі. На поўначы БССР, напрыклад, на невялікім адрэзку зямлі прылягае да Віцебшчыны тэрыторыя Латвійскай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі. А каб пачаць гаворку пра вытокі спараднення гэтых двух, здаецца, зусім не падобных — і па мове, і па характару — народаў, трэба сягнуць у сямісотгадовую гіста-

рычную глыбіню. І нездарма першыя элементы нашай пісьменнасці мы знаходзім якраз у дагаворных граматах паміж Рыгаю і беларускімі землямі. «Почэстлівым суседом нашым і пріяцелем чэстным і мілым» пісалі палачане ў 1465 годзе, шлючы «поклон пріяцельскій мяшчаном рызкога места».

А давайце ўспомнім, як самахварна змагаліся нашы продкі разам з продкамі латышоў супраць крыжовага нашествя. Слаўным героем гістарычнага рамана мог бы быць «кароль» Вячка, утрымацель умацаванага Кукейноса (сучасны Кокніэс). Я быў у мясцовым музеі і ведаю, як шануюць там гэта легендарнае імя.

А ўспомнім імя глыбокага інтэрнацыяналіста Яна Райніса, шчырага сябра нашага народа. Гэта ён у 30-х гадах абараняў у Сейме правы беларускай нацыянальнай меншасці ў Латвіі, доказным словам, змагарнай працай залажыў надзейны падмурак латышка-беларускага добрасуседства. А нашчадкі Райніса і Купалы, калі надшоў больш спрыяльны час, асабліва пасля Вялікай Айчыннай вайны, на новай глебе, у новай атмасферы гадууюць вечнае Дрэва дружбы народаў. Усё большае прызнанне латышскіх чытачоў заваёўваюць беларуская паэзія, проза, драматургія. На сённяшні дзень на латышскую мову пе-

ракладзены творы больш сямідзесяці беларускіх пісьменнікаў. Пад сцягам латышскай шчырай дружбы народаў, узаемаўзабагачэння, прызнасці прайшла ў 1960 годзе Дэкада беларускай літаратуры ў Латвіі. У свой час шырока асвятляліся ў латышскім друку юбілеі Я. Коласа, Я. Купалы, М. Багдановіча, П. Броўкі, М. Танка. З кожным годам поўніліся рады перакладчыкаў беларускага мастацкага слова. Імі падрыхтаваны і выдадзены аб'ёмныя зборнікі беларускай савецкай паэзіі і прозы, беларускіх народных казак, сярод якіх кнігі — «Беларуская сасна», «Дом на сонечным баку» і выдадзена ў мінулым годзе паэтычная анталогія «Салсмайз» («Хлеб-соль»).

Не застаюцца ў даўгу перад сваімі калегамі і беларускія літаратары. Толькі ў перакладзе кнігі Я. Судрабална «Яшчэ адна вясна» (Мінск, 1969) прынялі ўдзел больш дзесяці нашых паэтаў.

Тэма Савецкай Латвіі знаходзіць сваё месца ў творчасці П. Броўкі, М. Калачынскага, А. Вольскага, А. Бачылы... Вось як успамінае адну франтавую сустрэчу паэт А. Пысін:

Мы па латгальскай крочылі зямлі
І дыхалі жывіцай і туманам.
Вігаў нас дзед у белым палатаным,
Мы чэсць яму таксама аддалі.

І быў ён з намі ў кратэры баёў,
І, белы-белы, ён чарнеў ад гора...

Духоўнае парадненне, працэс узаемаўзабагачэння дзвюх літаратур, двух народаў працягваецца і сёння. Вось толькі што атрымаў з Рыгі кнігу У. Караткевіча «Чазенія» на латышскай мове. Тыраж — 15 000 экзэмпляраў. Мірдаз Абола, супрацоўніца АН ЛССР, яе перакладчыца, вывучыла беларускую мову. Спачатку яе зацікавіла такая тэма, як «Я. Райніс і беларусы». Даследчыца сабрала багаты матэрыял. Сёння М. Абола — у кагорце перакладчыкаў з беларускай мовы. У названую кнігу, апрача «Чазенія», увайшлі яшчэ чатыры апавяданні У. Караткевіча, у тым ліку і прысвечанае Латвіі эсэ «Казкі янтарнага краю». Нездарма ў пасляслоўі да кнігі М. Абола ўспамінае гэта «срдэчна напісанае» эсэ, бо «пісьменнік часта гасцяваў у Латвіі, палюбіў латышскую зямлю і яе народ і аб сваіх уражаннях пісаў, перамяжаючы літаратурна-казачнае з рэальным, але паэтычным адлюстраваннем».

Каштоўнасць гэтай кнігі яшчэ і ў тым, што перакладчыца напісала да яе грунтоўнае «Пасляслоўе», дзе падае не толькі біяграфію аўтара кнігі, раскрывае яго мастацкую лабараторыю, але і знаёміць латышкага чытача праз вобраз

аднаго пісьменніка з сучаснай нашай літаратурай.

Між Мінскам і Рыгай крыху больш як 500 кіламетраў. Але геаграфічныя паказчыкі, безумоўна, не вызначаюць ступені блізкасці, меру адлегласці, якая ў наш час на дзіва хутка скарачаецца. І між чалавечымі сэрцамі — у першую чаргу. Гэта дало асабіста мне права прысвяціць лобімаму з дзяцінства гораду Рызе такія радкі:

Вастраверхі пеўнікавы горад!
І мая расінка тут плыве — ад Лявонпаля ў заліў,
у мора...
І супакайнее галаве.

Стрыжнем доўгай Даўгавы — начамя
я й цяпер, здаецца мне, імчу.
Разам з верным Вячкам — палачанін —
лівам я ля Кокніэс крычу:

— Уздымайце меч, крыжак хітрэ!
...Праз агонь гісторыя прайшла.
Толькі дружба гэтак сама грэе,
бо вякамі, быццам сцяг, жыла.
І перамагла агонь, насілле,
гора...

Быццам мы браты і па крыві.
Вастраверхі, пеўнікавы горад,
пад прыбой вякоў — сяброў заві!
Сяргей ПАНІЗНІК.

ХРОНІКА КУЛЬТУРНАГА ЖЫЦЦЯ

У мінскім Палацы мастацтваў адкрыта выстаўка твораў мастакоў і майстроў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва Брэсцкай, Віцебскай, Гомельскай, Гродзенскай і Магілёўскай абласцей. 280 аўтарай прадставілі звыш пяцісот твораў рознага жанру. Прыцягваюць увагу работы мастакоў В. Шпарты, Э. Белагурава, І. Пушкова, Н. Казакевіча.

У МНОГІХ калгасах і саўгасах Карэліцкага раёна са спектаклем «Адпомсці за мяне» пачыналася творчая брыгада Гродзенскага абласнога драмтэатра. У калгасах «Новае жыццё», імя Гастэлы, «Маяк», «Ленінскі шлях» адбыліся сустрэчы з жэбаробамі. Артысты прачыталі лекцыі, правялі гутаркі аб тэатральным мастацтве, аказалі метадычную дапамогу сельскім клубам.

ЛУЖКОЎСКІ лялечны тэатр на Шаркоўшчыне карыстаецца

вялікай папулярнасцю не толькі ў вучняў мясцовай школы. Ён неаднаразова выходзіў пераможцам рэспубліканскіх конкурсаў.

Цяпер калектыў лялечнага тэатра падрыхтаваў для юных гледачоў новую праграму. Ажыўшых герояў любімых казак з задавальненнем прымаюць выхаванцы дзіцячых садоў, вучні Падорскай, Стральцоўскай васьмігадовых школ. Кіруе тэатрам настаўнік У. Мяцеліца.

АНСАМБЛЬ «Рух» быў створаны пяць гадоў назад пры Палацы культуры Беларускага таварства глухих. Узначалі яго Уладзімір Коласаў. Ансамбль пантэмімы «Рух» пачынаў больш чым у 50 гарадах нашай краіны, выступаў у многіх палацах культуры, клубах, на летніх пляцоўках у парках.

Вялікай падзеяй для ансамбля быў удзел у міжнародным фестывалі пантэмімы, які праходзіў у горадзе Брно (Чэхаславакія). Артыст ансамбля У. Пракоф'еў заваяваў першую прэмію. Другой прэміяй былі ўдастоены Т. Брацішка, А. Ажгін, Ф. Шлімовіч. А калектыў атрымаў Ганаровую грамоту.

Ні адно свята ў Івацэвічах не абыходзіцца без гэтых гарэзлівых дзяўчат — удзельніц танцавальнага ансамбля раённага Дома культуры.

Фота Э. КАБЯКА.

установіла на спаборніцтвах воднальжнікаў РСФСР, Беларусі і Фінляндыі мінчанка Інэса Потэс. На міжнародным турніры ў Яраслаўлі ў фігурным катанні яна набрала 3 900 ачкоў. Яе сяброўка па камандзе Вольга Стальнова заняла першае месца па скачках з трампліна.

У польскім горадзе Сакулка адбыўся міжнародны градыцыйны таварыскі матч па футболе паміж мясцовай камандай «Сокал» і гродзенскім «Хімікам». Сустрэча завяршылася ўнічыю 1:1.

У Мьцішчах працягваецца чэмпіянат СССР па кулявой стральбе. Беларускія снайперы на гэтых спаборніцтвах ужо заваявалі 4 залатыя ўзнагароды.

Усесаюзнае турнір па вольнай барацьбе на прыз памяці выдатнага дзеяча Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы Аляксандра Мяснікова завяршыўся ў Мінску. Сярод пераможцаў гэтых спаборніцтваў атлеты нашай рэспублікі Сяргей Цітоў, Іосіф Мельцар, Уладзімір Мурзьянкоў, Віктар Кароль і Аляксандр Сініца.

Спецыяльны прыз мінскага вагонарамонтнага завода імя Мяснікова «За волю да перамогі» ўручаны разам з залатым медалём мінчаніну Сяргею Цітову.

Максім ТАНК

ЛІСЦЕ КАШТАНАУ

За шэрым схіленым парканам
Скрыпіць пясок сырых дарог,
Спадае медны ліст каштанаў
На жоўтыя стоптаны мурога.

Ідзеш, яго рукамі ловіш,
Злавіўшы, пусціш, хай ляціць,
Зноў не шумець яму ў дуброве,
Вясенніх шолыхаў не піць.

І сумаваць яшчэ так рана,
Калі ўдаль мانیць сьцежак гладзь,
Калі на шум лясны ў тумане
Умееш песняй адказаць.

Калі так хочацца смяцца,
Што бачыш ты і чуеш ты,
Як ціха сыплюцца праз пальцы
Каштанаў звонкія лісты.

У Адэсе закончыўся чэмпіянат СССР па мотагонках на іпадроме. У класе матацыклаў да 250 кубічных сантыметраў вызначыўся прадстаўнік нашай рэспублікі Маці Рэйнуг. Ён заваяваў вышэйшую ўзнагароду.

Усе дзевяць савецкіх баксёраў заваявалі медалі (3 залатыя, 2 сярэбраныя і 4 бронзавыя), удзельнічаючы ў міжнародным маладзёжным турніры «Дружба» ў горадзе Нуэва-Херона на кубінскім востраве Пнас. У гэтых градыцыйных спаборніцтвах, якія праводзіліся дзесяты раз, таксама выступілі майстры рынга з Балгарыі, Венгрыі, ГДР, Кубы, Польшчы, Румыніі і Чэхаславакіі.

Новы ўсесаюзны рэкорд

любыя сэрцу мясціны

Ёсць мясціны, любоў да якіх прыходзіць не адразу, не з першага погляду. Іх сціплая прыгажосць і своеасаблівае прывабнасць захапляюць паступова, але затое на доўга, калі не назаўсёды.

Вось да такіх мясцін у апошні час я адношу і гарадок... Гарадок? Занадта гучна... Вёска? Не зусім падыходзіць, што ж, няхай будзе, як на шыльдзе пры ўездзе: проста — «Ракаў».

Бываць мне тут даводзілася часта, але ўсё праездом. З акна машыны ці аўтобуса палюбуешся маляўнічымі краявідамі, заскочыш у сталаўку на плошчы і зноў — у дарогу. Але перад вачамі доўга яшчэ стаяць брукаваныя вулачкі з тыпова мястачковымі будынкамі, нетаропкія прахожыя. Хочацца ўнікнуць у іх клопаты, пагутарыць са старажыламі. «А, нічога тут цікавага», — звычайна адгаворвалі спадарожнікі.

Так ужо і нічога! З жадааннем абвергнуць такую думку ясным ранкам я сеў у аўтобус, што ідзе на Ракаў. Дарога не надакучае, час ляціць хутка, і вась ужо расступяецца соннік, паўз шашу бяжыць мураваная агароджа вялікага старога могільніка з белакаменнымі касцёлкамі, наперадзе нацэліліся ў неба яшчэ два шпілі, а шаша пераходзіць у вуліцу — звычайную, вясковую. У цэнтры — невялікая плошча, скверык, магазіны, некалькі машын і аўтобусаў цяплява чакаюць сваіх гаспадароў...

Нарэшце, можна не спяшаючыся пахадзіць па вуліцах. Большасць будынкаў — новыя, сучасныя, размешчаныя вольна, воддалё ад вуліцы. Але трапляюцца куточки са старажытнай, тыпова мястачковай забудовай. Архітэктура своеасабліва, характэрная для канца XIX стагоддзя, будынкі стаяць цесна і сваімі фасадамі выходзяць проста на вуліцу. Гэта надае ёй непаўторны каалрыт.

На адной з лавачак грэюцца два пажылыя дзядзькі, па ўся-

му відаць, старажылы. Вітаюся. Наладжваецца гутарка.

— Чым славіўся Ракаў? Перш за ўсё, вядома, ганчарамі. Пра звычайны посуд — глянкі, збанкі, міскі, слоікі — і гаварыць нечага. А рабілі ж посуд фігурны, у выглядзе розных жывёл. Напрыклад, мядзведзь бутэльку трымае... Цяцкі розныя ляпілі — барынь, кон-

цовую ведае лепш чым хто, і музей у школе арганізаваў. Ён многа чаго пра Ракаў раскажа.

Знаёмая рэч! У які б куток ні занеслі цябе вандроўкі, заўсёды знойдзецца мясцовы энтузіяст-краязнаўца, улюбёны ў родны край чалавек.

...Пакуль скончыцца ўрок, я аглядаю будынак новай трохпавярховай школы. У рэкрэа-

каў буйным горадам, так ужо склаўся яго лёс. Жыхароў, праўда, удвая больш. Цяпер у нас — цэнтр даволі буйнога саўгаса. Школа, як бачыш, новая, ёсць яшчэ адна, вячэрняя. Спецыялізаваныя магазіны, дзе можна купіць усё неабходнае. Вось заводзіць іма, ды і будаваць не будуць. У Ракава іншая перспектыва: стаць прыгараднай аздараўленчай зонай сталіцы. Ужо цяпер колькі навокал прафілакторыяў, дамоў адпачынку, піянерскіх лагераў набудавалі. Мясціны ў нас, бачыш, якія...

Што праўда, то праўда. Крутой вулачкай спускаюся да Іслачы. Яна маляўніча ўецца па лугавіне, агінае старажытнае гарадзішча. Нядаўна вышэй па цячэнню зрабілі плаціну, і на лугавіне ўтварылася прыгожае вадасховішча.

Узыходжу на высокі процілеглы бераг, зарослы рэдкімі старымі соснамі. А сцэжка вядзе ўсё вышэй і вышэй. Змарок не аглядаюся, каб не зніжаць эфект, які я прадчуваю.

О, што за хараство! Узгоркі, нібы магутныя марскія валы, збягаюць да Іслачы, па той бок якой утульна размясцілася мястэчка. А далей — зноў узгоркі да самага гарызонта, бярозавыя пералескі, саснякі, нітка шашы, нібы адвольна кінутая на гэты адвечны, уздыблены першаходнымі сіламі пейзаж. З кожным годам шаша становіцца ўсё больш ажыўленай. Чалавеку патрэбна хараство...

Мне ўспамінаецца сказ, вычытаны ў «Гісторыі Ракава» — двух вялікіх рукапісных альбомаў са школьнага музея: «Ракаўшчына цяпер — прыгарадная зялёная аздараўленчая зона сталіцы рэспублікі. У бліжэйшы час яна павінна забяспечыць адпачынак да ста тысяч жыхароў сталіцы».

Што ж, з сённяшняга дня яшчэ адзін з гэтых жыхароў пратаптаў сюды добрую сцэжку.

Яўген САХУТА.

ЛЯ ВЫТОКАЎ ІСЛАЧЫ

нікаў, баранчыкаў. І глядзі ж ты, суседні Івянец і цяпер славіцца сваёй керамікай, а ў Ракаве з вайны займацца ёю перасталі... Ці можна знайсці што-небудзь са старых работ? Чакай, хіба-што да Кузьміцкага сходзім. Яго бацька надта ж добры спецыяліст быў...

Але ў Кузьміцкага не вельмі пашанцавала.

— Бацька мой і праўда быў, пэўна, лепшы ў Ракаве майстар. Чаго ён толькі не рабіў! Разышлаўся ўсё...

Нядаўна адзін аматар выпрасіў апошнюю попелыню. Хаця...—гаспадар палез у прыцемак запечка і выцягнуў маленечкі збаночак. — Во, букетнічак яго работы яшчэ заваліўся. Гадоў сорак назад зроблены...

«Букетнічак», што праўда, быў пудоўны. Зграбнёныкі, аздоблены ўзорамі ў выглядзе елачак, ён быў нібы адліты з чорнага чыгуну, а не зроблены са звычайнай гліны, толькі асаблівым чынам абпаленай, так што яна набыла чорны з металічным адценнем колер.

Мае субседнікі ў адзін голас раіць схадзіць у школу, да завуча Васіля Налескага.

— О, гэта чалавек! І настаўнік што трэба, і гісторыю мяс-

цаў другога паверха — краязнаўчы музей, праўда, сціплы, але старанна аформлены.

— Гэта што! — Васіль Пятровіч з энтузіязмам малое перада мною карціну будучага музея. — Вось тут зробім дэкаратыўную перагародку, і ўся плошча рэкрэацыі будзе аддзелена пад музей. Размесцім этнаграфічныя экспанаты, усе тыя рэчы і дакументы, якія ўжо не змяшчаюцца ў старую экспазіцыю. А гісторыя Ракава багатая, яшчэ з першабытных часоў цягнуцца, курган і гарадзішча захаваліся да нашых дзён. Праўда, першае ўпамінанне пра Ракаў адносіцца да 1465 года, але і гэта нямала. А вось што піша даведнік «Валасці і важнейшыя пасяленні Еўрапейскай Расіі» за 1886 год: «Ракаў... размешчаны пры рацэ Іслач, двароў 159, жыхароў 1 006, мелася валасное ўпраўленне, 2 царквы праваслаўныя, царква рымска-каталіцкая, 2 капліцы, сінагога, 3 яўрэйскія малітоўныя дамы, багадзельня, школа, півавараўны завод, земляробчы прылад завод, ганчарны і цагельны заводы, 2 вадзяныя млыны, 29 крам, базар быў на панядзелках».

— Што ж, не стаў наш Ра-

Вялікі поспех у глядачоў меў фільм «Салют Перамогі», створаны на кінастудыі «Юнфільм» гомельскага Палаца піянераў. Зняты ён па малюнках юных мастакоў. Цяпер юнфільмаўцы працуюць над новай стужкай.
НА ЗДЫМКУ: ідзе адбор малюнкаў для будучага фільма.

НА ПАЛОТНАХ І У КАРУНКАХ

Дванаццаць майстрых-рукадзельніц з вёскі Вялікая Слабада славіцца майстэрствам не толькі ў Карэліцкім раёне, але і далёка за яго межамі.
Іх рукамі на палотнах арыгінальнага ткацтва ствараюцца рэдкія ўзоры беларускага нацыянальнага арнаменту, асабліва прыгажосці карункі, інкруставаныя вырбы з саломкі.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНИНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. 1431.

гумар

Дзюран атрымаў пісьмо ад свайго сябра ўрача. Почыркі урача былі такі жахлівыя, што Дзюран не мог разабраць ні слова. Успомніўшы, што аптэкары славіцца ўменнем разбірацца ў самых неразборлівых почырках, ён накіраваўся ў бліжэйшую аптэку і працягнуў пісьмо. Аптэкар паглядзеў на пісьмо, узят з полкі бутэлекку з мікстурай і сказаў:

— З вас восем франкаў, мсье.

Зазіраючы ў кратэр вулкана, амерыканскі турыст заўважае: — Падобна на пекла, ці не праўда?

Гід здзіўлена пляскае рукамі:

— Ох, ужо гэтыя амерыканцы! Усё яны бачылі, усюды бывалі!

— Гэту траўму вы атрымалі ў выніку аўтамабільнай катастрофы?

— Так.

— Мабыць, занадта хутка ездзіце?

— Не, занадта павольна хаджу.

Збіральнік старажытнасцей, паказваючы сябрам сваю ка-

лекцыю старых гадзіннікаў, тлумачыць:

— Гэта — сонечны гадзіннік... Вось гэты паказвае заходнееўрапейскі час..., гэты — сярэднеўрапейскі..., а астатнія ўсходнееўрапейскі...

— Гэта добра, а калі спатрэбіцца ведаць дакладны час?

— Тады я званю па тэлефону.